

Forskrift om endring av forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet

Karstein Brekke (red.)

6
2012

HØRINGS
DOKUMENT

Høringsdokument
Forskrift om endring av forskrift 7. mai 2002 nr 448
om systemansvaret i kraftsystemet

Dokument nr 6-2012

Forskrift om endring av forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Karstein Brekke
Forfattere: Karstein Brekke og Nils Martin Espegren

Trykk: NVEs hustrykkeri
Opplag: 0
Forsideillustrasjon: Rune Stubrud
ISSN: 1501-2840

Emneord: Systemansvarlig, systemansvaret i det norske kraftsystemet, forsyningsikkerhet

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Telefon: 09575
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Juni 2012

Innhold

Forord	5
Sammendrag	6
1 Innledning	8
2 Generelle merknader	9
2.1 Kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi (KILE)	9
2.2 Svært anstrengte kraftsituasjoner (SAKS)	11
3 Forslag til endringer i systemansvarforskriften	13
3.1 § 5 Flaskehalser og elspotområder	13
3.1.1 Bakgrunn for endring	13
3.1.2 Forslag til endring	13
3.2 § 6 Handelsgrenser	14
3.2.1 Bakgrunn for endring	14
3.2.2 Forslag til endring	14
3.3 § 7 Overføringsgrenser	15
3.3.1 Bakgrunn for endring	15
3.3.2 Forslag til endring	16
3.4 § 12 Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser	16
3.4.1 Bakgrunn for endring	17
3.4.2 Forslag til endring	18
3.5 § 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk	19
3.5.1 Bakgrunn for endring	19
3.5.2 Forslag til endring	21
3.6 § 14 Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet	21
3.6.1 Bakgrunn for endring	21
3.6.2 Forslag til endring	22
3.1 Ny § 14a Rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse	22
3.1.1 Bakgrunn for ny bestemmelse	22
3.1.2 Forslag til ny bestemmelse	23
3.2 § 16 Koblingsbilde	23
3.2.1 Bakgrunn for endring	24
3.2.2 Forslag til endring	24
3.3 Ny § 16a Detaljskjema	24
3.3.1 Bakgrunn for ny bestemmelse	24
3.3.2 Forslag til ny bestemmelse	25
3.4 § 17 Samordning av driftsstanser	25
3.4.1 Bakgrunn for endring	26
3.4.2 Forslag til endring	26
3.5 § 21 Systemvern	27
3.5.1 Bakgrunn for endring	27
3.5.2 Forslag til endring	28
3.6 § 23 Opplysningsplikt	29
3.6.1 Bakgrunn for endring	29
3.6.2 Forslag til endring	29

3.7	§ 24 Systemansvarliges rapporteringsplikt.....	29
3.7.1	Bakgrunn for endring	30
3.7.2	Forslag til endring	30
3.8	§ 26a Overtredelsesgebyr	30
3.8.1	Bakgrunn for endring	30
3.8.2	Forslag til endring	31
3.9	§ 27 Betaling.....	31
3.9.1	Bakgrunn for endring	31
3.9.2	Forslag til endring	32
3.10	§ 28 Forholdet til forvaltningsloven og offentleglova.....	32
3.10.1	Bakgrunn for endring	32
3.10.2	Forslag til endring	33
4	Administrative og økonomiske konsekvenser	34
5	Forslag til forskriftstekst	35

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) beskriver i dette dokumentet forslag til forskrift om endring av forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet. Forslaget sendes på høring i samsvar med bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VII, jf også utredningsinstruksen.

De paragrafer som foreslås endret er i sin helhet presentert i kapittel 5. Det understrekes at det er endringene som er gjenstand for høring og ikke forskriftens øvrige bestemmelser. Merknader fra høringsinstansene bør derfor i hovedsak være knyttet opp mot dette kapitlet, og bør så langt som mulig knyttes til de enkelte bestemmelsene.

Vi ber om at kommentarer til dette forslaget sendes NVE innen 1. oktober 2012, og at merknader merkes med referansenummer: NVE 201203914.

NVE vil etter høringsfristens utløp vurdere de innkomne høringsuttalelsene og vedta endringsforskriften med eventuelle endringer. Det tas sikte på at endringsforskriften skal tre i kraft 1. januar 2013.

Oslo, juni 2012

Per Sanderud
vassdrags- og
energidirektør

Marit Lundteigen Fossdal
avdelingsdirektør

Sammendrag

NVE har vurdert om det kan gjøres endringer i systemansvarsforskriften med det formål å øke forsyningssikkerheten. Samtidig har man med bakgrunn i erfaring fra enkeltsaker og revisjoner funnet det nødvendig å presisere enkelte av bestemmelsene. NVE mener noen av forslagene kan bidra til økt forsyningssikkerhet, mens andre forslag er presiseringer og tydeliggjøring av allerede gjeldende plikter og praksis.

Vedrørende flaskehals og elspotområder, § 5, foreslås en justering av ordlyden for å presisere hva som allerede anses som dagens praksis. Vedrørende handelsgrenser, § 6, foreslås inntatt et nytt annet ledd som sier at systemansvarlig ikke kan redusere handelsgrenser som følge av driftsforstyrrelser, før omfanget av driftsforstyrrelsen er kjent. Dersom handelsgrensen for et gitt døgn, eller for deler av et døgn, reduseres som følge av en driftsforstyrrelse, og driftsforstyrrelsen blir utbedret vesentlig tidligere i det aktuelle driftsdøgnet enn hva som først var antatt av systemansvarlig ved fastsetting av handelsgrensen, kan dette medføre unødvendige og store kostnader for aktørene i markedet som følge av urealistisk lav handelsgrense for et gitt antall timer.

Vedrørende overføringsgrenser, § 7, foreslås en presisering av systemansvarlig og konsesjonærens plikter. Utover dette foreslås at systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonærer oppfyller sin plikt i henhold til bestemmelsen, samt skriftlig rapportere status til NVE.

Vedrørende anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser, § 12, foreslås presisert at plan for effektiv gjenoppretting og drift av egne anlegg blant annet skal synliggjøre oppreguleringsressurser i distribusjonsnett, produksjonsenheters tekniske muligheter for å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning. Systemansvarlig skal også utarbeide og til enhver tid ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har teknisk evne til å utøve frekvensregulering i et område, som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, samt produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning. Utover dette skal systemansvarlig etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til bestemmelsen, samt skriftlig rapportere status til NVE.

Vedrørende planer for tvangsmessig utkobling av forbruk, § 13, foreslås det presisert at disse skal samordnes med gjeldende kraftrasjoneringsplaner. Utover dette skal systemansvarlig etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til bestemmelsen, samt skriftlig rapportere status til NVE. Sistnevnte systemer og rutiner foreslås også implementert vedrørende planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet, § 14.

Det foreslås en ny bestemmelse om rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse, § 14a. Forslaget innebærer at konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller sentralnettet, samt konsesjonær for produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett, vil plikte skriftlig å rapportere til systemansvarlig innen to uker før nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg, skal settes i drift. Systemansvarlig skal fortløpende skriftlig rapportere data videre til NVE.

Vedrørende koblingsbilder, § 16, gjøres noen endringer i ordlyden for bedre å presisere dagens praksis og intensjon med bestemmelsen. Utover dette foreslår NVE at det normalt benyttes forhåndsdefinerte koblingsbilder, og at disse fremkommer gjennom egne risiko- og sårbarhetsanalyser. Det foreslås videre en ny bestemmelse om at systemansvarlig skal utarbeide og kontinuerlig oppdatere detaljskjema for regional- og sentralnettet samt tilknyttede forbruks- og produksjonsenheter, ny § 16a. Dette er nødvendig blant annet for at NVE skal kunne utøve sin rolle som tilsynsmyndighet, som klageinstans for de enkeltvedtak som fattes av systemansvarlig og i forbindelse med behandling av søknader om konsesjon, herunder utførelse av kraftsystemanalyser og oppfølging av de øvrige utredningsansvarlige nettselskapene.

Vedrørende samordning av driftsstanser, § 17, gjøres noen endringer i ordlyden i første og annet ledd for å tydeliggjøre de ansvarsforhold som allerede foreligger. Det presiseres videre at tredje ledd er ment som en sikkerhetsventil for de tilfeller hvor det oppstår ekstraordinære forhold man ikke kan planlegge for, og som krever nærmest umiddelbar revisjon. NVEs revisjon med systemansvarlig 21. desember 2011 avdekket uklarheter rundt systemansvarlig sin tolkning av betaling for merkostnader. Dette foreslås nå utdypet i et nytt femte ledd, hvor man vil kjenne igjen det vesentligste av innholdet fra forskriftens tidligere forarbeider, men med noen tilleggspresiseringer.

Vedrørende systemvern, § 21, foreslås et nytt ledd for å sikre at systemvern i minst mulig grad kan omfatte sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett. Forslaget innebærer at det kun midlertidig kan etableres systemvern som medfører utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett. Ved etablering av slike skal dette skriftlig rapporteres til NVE sammen med en fremdriftsplan for avvikling av det aktuelle systemvernet. Videre endres forskriftsteksten med hensyn til klargjøring av forholdene rundt betaling for systemvern.

Vedrørende konsesjonærenes opplysningsplikt overfor systemansvarlig, § 23, foreslås et nytt annet ledd. Dette skal sørge for nødvendig hjemmelsgrunnlag til at systemansvarlig – der hvor dette er formålstjenlig – kan stå for innsamling av opplysninger fra konsesjonærene på vegne av NVE, også når opplysningene ikke nødvendigvis er kritiske for utøvelsen av systemansvaret.

Vedrørende systemansvarlig sin rapporteringsplikt, § 24, foreslås det å reddykke at rapporteringsplikt for spesifikke bestemmelser plasseres under den respektive bestemmelse, mens den generelle rapporteringsplikten beholdes under denne paragraf.

Vedrørende overtredelsesgebyr, § 26a, har NVE tatt en ny gjennomgang av hvilke bestemmelser som er omfattet og hvilke som bør omfattes. Det foreslås tatt inn ytterligere bestemmelser slik at bestemmelsen om overtredelsesgebyr også vil kunne gjelde overfor systemansvarlig i de tilfeller hvor systemansvarlig bryter forskriftsbestemmelsene.

Vedrørende bestemmelsen om betaling fra systemansvarlig, § 27, gjøres mindre endringer.

Vedrørende forholdet til forvaltningsloven og offentleglova, § 28, gjøres en del nye presiseringer om systemkritiske vedtak samt noen endringer, herunder krav til skriftlig bekreftelse, krav om system for arkivering og loggføring samt krav om taleregistrering av telefonsamtaler mellom systemansvarlig og andre konsesjonærer når det fattes systemkritiske vedtak.

1 Innledning

Forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften) regulerer ansvar og plikter i tilknytning til utøvelsen av systemansvaret i det norske kraftsystemet. Et overordnet ansvar for driftskoordinering gjennom systemansvaret er en nødvendig forutsetning for et samfunnsmessig rasjonelt kraftsystem. Denne forskriften skal legge til rette for et effektivt kraftmarked og en tilfredsstillende leveringskvalitet i kraftsystemet, og sikre at systemansvaret utøves på en samfunnsmessig rasjonell måte. Herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt. Forskriftens bestemmelser gjelder for den som i medhold av energiloven er meddelt konsesjon som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, den som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert markedsplass, samt omsettere og sluttbrukere. Det vises for øvrig til mer informasjon om nevnte forskrift samt tidligere forarbeider tilgjengelig via NVEs nettsider www.nve.no / *Energi (meny oppe)* / *Kraftsystemet* / *Systemansvar* / *Forskrift om systemansvaret*.

NVE har vurdert om det kan gjøres endringer i systemansvarsforskriften med det formål å øke forsyningssikkerheten. Samtidig har man med bakgrunn i erfaring fra enkeltsaker og revisjoner funnet det nødvendig å presisere enkelte av bestemmelsene. NVE mener noen av forslagene kan bidra til økt forsyningssikkerhet, mens andre forslag er presiseringer og tydeliggjøring av allerede gjeldende plikter og praksis.

NVE har funnet grunnlag for å foreslå endringer i bestemmelsene § 5 *Flaskehalsler og elspotområder*, § 6 *Handelsgrenser*, § 7 *Overføringsgrenser*, § 12 *Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser*, § 13 *Tvangsmessig utkobling av forbruk*, § 14 *Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet*, § 16 *Koblingsbilde*, § 17 *Samordning av driftsstanser*, § 21 *Systemvern*, § 23 *Opplysningsplikt*, § 24 *Systemansvarliges rapporteringsplikt*, § 26a *Overtredelsesgebyr*, § 27 *Betaling* samt § 28 *Forholdet til forvaltningsloven og offentleglova*. I tillegg finner NVE grunnlag for å foreslå to nye bestemmelser § 14a *Rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse* og § 16a *Detalj skjema*.

Dette dokumentet består av fem nummererte kapitler. Kapittel 2 beskriver generelle merknader til forholdet mellom utøvelsen av systemansvaret i det norske kraftsystemet og ansvarsforhold relatert ordningen med kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi, samt generelle merknader til regelverket for svært anstrengte kraftsituasjoner i lys av en nylig publisert offentlig utredning, NOU 2012:9 *Energiutredningen – verdiskaping, forsyningssikkerhet og miljø*. Kapittel 3 beskriver forslag til endringer i systemansvarsforskriften, herunder presentasjon av dagens bestemmelser, begrunnelse for endring, og forslag til nye bestemmelser. Kapittel 4 redegjør for de økonomiske og administrative konsekvenser som følge av forslagene, mens kapittel 5 oppsummerer forskriftsteksten for de paragrafer som foreslås som nye eller som endret.

2 Generelle merknader

2.1 Kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi (KILE)

Forholdet mellom systemansvarlig sine handlinger og ordningen med kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi (KILE-ordningen) er omtalt i tidligere forarbeider til systemansvarsforskriften samt til kontrollforskriften hvor KILE-ordningen er hjemlet. På bakgrunn av brev 11. mai 2004 fra den gang Energibedriftenes landsforening (EBL - nå Energi Norge), gjorde NVE en gjennomgang og presisering av den systemansvarliges generelle KILE-ansvar, jf brev 20. februar 2006 til EBL og Statnett, ref NVE 200204128-44. NVE gjennomgikk da de aktuelle forskrifters bestemmelser og intensjonene med disse, og konkluderte den gang med at utøvelse av systemansvaret som hovedregel ikke skal medføre at systemansvarlig blir ansvarlig konsesjonær i henhold til KILE-regelverket. Unntak fra denne hovedregelen er når systemansvarlig kan bli ansvarlig konsesjonær etter systemansvarsforskriftens nåværende § 13 annet ledd, og forslag til § 21 nytt tredje ledd.

Systemansvarlig sine handlinger og eventuelt ansvar i forhold til KILE-ordningen har nylig vært gjenstand for diskusjon i forbindelse med en enkeltsak, ref NVE 201107157. Saken viste at ulike konsesjonærer har forskjellig syn på og kunnskap om hvorvidt systemansvarlig bør kunne inneha et generelt KILE-ansvar eller ikke. NVE finner det derfor riktig nå i disse forarbeidene å presisere kort på nytt vårt syn på forholdet mellom systemansvarlig sine handlinger og KILE-ordningen. Dette innebærer i utgangspunktet ingen endring av nåværende forvaltningspraksis.

Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet. Utover rollen som systemansvarlig fyller Statnett også rollen som netteier.

Det følger av forskriftens ordlyd i leveringskvalitetsforskriften § 2A-3 første ledd, at ansvarlig konsesjonær er nettselskap som har feil eller planlagt utkobling i egne nettanlegg med inntektsramme, dersom dette medfører avbrutt effekt eller ikke levert energi. Dette gjelder også hendelser i nettselskapets anlegg forårsaket av sluttbruker eller annen tredjepart. Hvem som er ansvarlig konsesjonær for KILE i henhold til kontrollforskriften kapittel 9, følger av leveringskvalitetsforskriften § 2A-3. Det følger da av forskriftens ordlyd at Statnett som netteier kan bli ansvarlig konsesjonær, på lik linje med og etter de samme kriterier som andre netteiere. Statnett eier nettanlegg, men det er ikke i kraft av å være systemansvarlig. Statnett som systemansvarlig kan derfor ikke fylle definisjonen som ansvarlig konsesjonær i henhold til nevnte § 2A-3 i leveringskvalitetsforskriften.

KILE er utviklet for å gi selskapene med ansvar for drift, vedlikehold, reinvesteringer og nyinvesteringer økonomisk motivasjon til riktig ressursallokering, innenfor de rammer som er satt av myndighetene gjennom direkte reguleringer. Statnetts agering som systemansvarlig kan i mange tilfeller endre selskapers risiko for KILE, eller størrelsen på denne hvis feil oppstår. Det være seg i forbindelse med (evt manglende) håndtering av

flaskehalser, fastsetting av handelsgrenser og overføringsgrenser, samordning av inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer, lastutkobling og bruk av systemvern, fastsetting av koblingsbilde, samordning av driftsstanser, vern og reléplanlegging eller andre ageringer av systemansvarlig. Det er imidlertid verken i systemansvarsforskriften eller leveringskvalitetsforskriften åpnet for at systemansvarlig skal kunne bli ansvarlig konsesjonær med mindre det skjer tvangsmessig utkobling av forbruk som følge av effektknapphet i kraftsystemet, jf systemansvarsforskriften § 13 annet ledd, eller ved utkobling av frekvensstyrt belastningsfrakobling som ikke skyldes feil i det norske kraftsystemet, jf forslag til § 21 nytt tredje ledd.

En sentral oppgave for systemansvarlig er, på en nøytral og ikke-diskriminerende måte, å samordne aktiviteter i kraftsystemet og ta beslutninger som påfører andre plikter. NVE mener hovedprinsippet bør være at konsesjonær med inntektsramme skal være kjent med de rammebetingelser og driftsforhold som normalt kan opptre, og at det er disse konsesjonærene som skal ha incentiver til å agere riktig innenfor de gitte betingelser. Dette skal være en del av konsesjonærens daglige risikovurdering for KILE-kostnader ved feil i egne nettanlegg. Dersom konsesjonæren finner denne risikoen for KILE-kostnader for høy, er det NVEs oppfatning at incentivene til nye tiltak skal ligge hos konsesjonæren med nettanlegg.

Systemansvarlig sin agering kan imidlertid bli å oppfatte som tredjepartspåvirkning for andre konsesjonærer, jf leveringskvalitetsforskriften § 2A-3 første ledd siste punktum. Det er da også slik at den som i henhold til det offentligrettslige regelverket er ansvarlig konsesjonær, kan vurdere å kreve erstatning fra systemansvarlig, eller annen tredjepart, etter alminnelige erstatningsrettslige regler, dersom konsesjonæren mener at systemansvarlig sin, eller annen tredjeparts, handlemåte gir grunnlag for det. Det henvises i denne sammenheng til Høyesteretts dom inntatt i Retstidende 2005 side 65, hvor retten fant at det økonomiske tapet et nettselskap hadde lidt som ansvarlig konsesjonær for KILE var forårsaket av en erstatningsbetingende handling fra tredjepart, og kom til at vilkårene for erstatning forelå etter alminnelige erstatningsrettslige regler.

2.2 Svært anstrengte kraftsituasjoner (SAKS)

Systemansvarlig (Statnett SF) har ansvaret for kontinuerlig å utrede og utvikle nødvendige virkemidler for å håndtere perioder med en svært anstrengt kraftsituasjon (SAKS), jf systemansvarsforskriften § 22a. Systemansvarlig skal orientere NVE om slike virkemidler. Virkemidlene kan ikke tas i bruk uten vedtak fra NVE.

Energiopsjoner i forbruk

Systemansvarlig har utviklet et produkt og en handelsprosess for energiopsjoner i forbruk som et tiltak i en SAKS. Ordningen har vært prøvd i vintersesongene siden sesongen 2006/2007. Ordningen innebærer at systemansvarlig ber om bud på opsjoner for utkobling av forbruk for en gitt tidsperiode for kommende vintersesong. For hver sesong må systemansvarlig ta stilling til i hvilken grad og i hvilket omfang det er behov for å ha dette virkemiddelet til disposisjon. Behovsvurderingen foretas med utgangspunkt i installert produksjonskapasitet, eksisterende forbruk, importkapasitet og sårbarhet for langvarige feil i hvert område samt bygger på simuleringer i samkjøringsmodellen supplert med erfaringer fra kraftsystemdriften. Både opsjonspremien og innløsningsprisen bys inn av budgiver. Innløsning av opsjonen – som først kan skje etter vedtak av NVE om at systemansvarlig kan ta i bruk tiltaket – sikrer nedregulering av forbruk, målt i GWh/uke.

Reservekraftverk

NVE godkjente med vedtak 1.9.2006 bruk av reservekraft som virkemiddel for å kunne håndtere en SAKS. Utbygging og idriftsetting av anlegg fordrer imidlertid at det er innvilget anleggskonsesjon og de nødvendige utlippstillatelser, utover at NVE vedtar faktisk bruk av konkrete anlegg etter reglene for håndtering av tiltak i SAKS. NVE har meddelt Statnett SF anleggskonsesjon for etablering av reservekraftverk på Nyhamna og Tjeldbergodden. Kraftverkene skal i utgangspunktet kun benyttes under SAKS når faren for rasjonering er høy. Det er en forutsetning for idriftsettelse av reservekraftverkene at systemansvarlig først benytter alle andre virkemidler for å håndtere slike situasjoner. Reservekraftverkene har en kapasitet på 150 MW hver.

NOU 2012:9 Energiutredningen – verdiskaping, forsyningsikkerhet og miljø

NOU 2012:9 omtaler SAKS i sitt kapittel 5 (Økende krav til forsyningsikkerhet): *”Reglene omkring SAKS-tiltakene ble utformet etter vinteren 2002/03 da bekymringen for energiknapphet var spesielt stor. Vinteren 2009/10 fikk Statnett også tillatelse til å ha reservekraftanleggene i beredskap for effektstøtte dersom kritiske nettkomponenter i Midt-Norge skulle få feil eller man skulle komme i en vanskelig driftssituasjon. Vinteren 2011 hadde vi noen situasjoner med effektknapphet i Norge og Norden, blant annet på grunn av sviktende kjernekraftproduksjon i Sverige(...)”*. Det henvises i nevnte utredning til at det er behov for å gjennomgå SAKS-tiltakene og tilhørende kriterier i lys av mer genuine effektproblemer.

NVEs vurderinger

Reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden ble bygget for å håndtere situasjoner med energiunderskudd i Midt-Norge, jf Stortingsmelding nr 18 (2003-2004). Dette fremkommer også av vilkårene for anleggskonsesjonene for de to reservekraftverkene. Man har imidlertid også sett at det under visse forutsetninger kan være behov for å kjøre reservekraftverkene som et siste tiltak i forbindelse med håndtering av driftsforstyrrelser eller en vanskelig driftssituasjon.

Etter søknad fra Statnett og innstilling fra NVE, ble det ved kongelig resolusjon 15. desember 2010 innvilget dispensasjon fra vilkårene i anleggskonsesjonene for idriftsettelse av Tjeldbergodden og Nyhamna reservekraftverk. Dispensasjonen innebærer dispensering fra vilkårene i anleggskonsesjonene for uke 1 til uke 20 for 2011, og midlertidig endring av utslipstillatelsen for samme periode.

Systemansvarlig hadde da hjemmel, i nevnte tidsrom og innenfor de rammene som følger av systemansvarsforskriften § 12 femte ledd, til å fatte vedtak om idriftsettelse av reservekraftverkene som et siste virkemiddel. Systemansvarlig hadde også hjemmel til å fatte vedtak om idriftsettelse av reservekraftverkene som et siste virkemiddel i vanskelige driftssituasjoner, etter systemansvarsforskriften § 12 fjerde ledd, så lenge all annen regulerytelse var forsøkt rekvirert, og hvor eneste alternative tiltak ville vært utkobling av forbruk. Systemansvarlig hadde imidlertid ikke hjemmel til at reservekraftverkene skulle produsere mer enn hva den enkelte situasjon eventuelt ville kreve. Ved eventuell anmelding av produksjon fra reservekraftverkene i regulerkraftmarkedet, var det et krav at budpris skulle tilsvare høyeste innmeldte bud for oppregulering. Ved en eventuell oppstart av reservekraftverkene, var det et krav at systemansvarlig fortløpende skulle vurdere behovet for videre drift. I vurderingen fra Olje- og energidepartementet ble det samtidig sagt at søknaden om dispensasjon for de etterfølgende år frem til ledningen Ørskog-Fardal er idriftsatt, vil bli behandlet senere.

30. november 2011 innvilget Olje- og energidepartementet ny dispensasjon fra vilkårene i anleggskonsesjonene for reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden etter samme prinsipper som dispensasjonen innvilget 15. desember 2010, omtalt ovenfor. Det nye dispensasjonsvedtaket ble gjort gjeldende for uke 1 til uke 20 hvert år fra 2012 og frem til ny 420 kV kraftledning mellom Ørskog og Fardal er idriftsatt. Miljøverndepartementet endret utslippsstillatelsen for reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden i vedtak 18. oktober 2011. Sistnevnte gjelder for uke 1 til uke 20 for årene 2012, 2013 og 2014.

NVEs konklusjon

NVE mener at dagens regelverk for SAKS, sammen med muligheten for å innvilge dispensasjon fra gjeldende vilkår for anleggskonsesjonene for reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden, er tilfredsstillende på nåværende tidspunkt. NVE finner derfor ikke nå grunnlag for å endre gjeldende forskriftsbestemmelser for SAKS, systemansvarsforskriften § 22a.

3 Forslag til endringer i systemansvarsforskriften

3.1 § 5 Flaskehalsler og elspotområder

Bestemmelsen lyder i dag:

Systemansvarlig skal fastsette elspotområder for å håndtere store og langvarige flaskehalsler i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal normalt fastsette separate elspotområder ved forventet energiknapphet i et avgrenset geografisk område.

Øvrige flaskehalsler i regional- og sentralnettet skal normalt håndteres ved bruk av regulerkraftmarkedet. Merkestnaden ved å fravike normal rekkefølge for effektivering av regulerkraft skal dekkes av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal informere om fastsatte elspotområder i rimelig tid før de tas i bruk.

3.1.1 Bakgrunn for endring

NVE legger til grunn at Statnett som systemansvarlig har plikt til å håndtere de flaskehalsler som oppstår i kraftsystemet. Dette er også blitt praktisert slik til nå. Det foreslås et nytt første ledd for å tydeliggjøre denne plikten. NVE mener at dette ikke endrer på dagens praksis. For eksisterende tredje ledd som nå blir fjerde ledd, gjøres det mindre endringer i ordlyden av samme årsak. For eksisterende fjerde ledd som nå blir femte ledd, presiseres systemansvarlig sin plikt til å informere først NVE og deretter markedet. Dette er også i tråd med dagens praksis.

3.1.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Systemansvarlig skal håndtere alle flaskehalsler i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal fastsette elspotområder for å håndtere store og langvarige flaskehalsler i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal normalt fastsette separate elspotområder ved forventet energiknapphet i et avgrenset geografisk område.

Flaskehalsler i regional- og sentralnettet *som ikke håndteres ved bruk av elspotområder*, skal *systemansvarlig* normalt håndtere ved bruk av regulerkraftmarkedet. Merkestnaden ved å fravike normal rekkefølge for effektivering av regulerkraft skal dekkes av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal informere *markedet* om fastsatte elspotområder i rimelig tid før de tas i bruk. *Systemansvarlig skal skriftlig informere Norges vassdrags- og energidirektorat før øvrige aktører informeres.*

3.2 § 6 Handelsgrenser

Bestemmelsen lyder i dag:

Systemansvarlig skal fastsette maksimalt tillatt handel av energi mellom elspotområder på timebasis (handelsgrenser).

Systemansvarlig skal informere om fastsatte handelsgrenser i rimelig tid før de tas i bruk.

3.2.1 Bakgrunn for endring

Systemansvarlig fastsetter handelsgrensene mellom elspotområder. En driftsforstyrrelse kan medføre begrensninger i overføringskapasitet mellom elspotområder. Dette kan løses ved bruk av regulerkraftmarkedet eller ved reduksjon av aktuell handelsgrense. Ved bruk av regulerkraftmarkedet skal merkostnaden ved eventuelt å fravike normal rekkefølge for effektivering av regulerkraft dekkes av systemansvarlig (spesialregulering). Dersom handelsgrensen for et gitt døgn, eller for deler av et døgn, reduseres som følge av en driftsforstyrrelse, og driftsforstyrrelsen blir utbedret vesentlig tidligere i det aktuelle driftsdøgnet enn først antatt av systemansvarlig ved fastsetting av handelsgrensen, kan dette medføre unødvendige og store kostnader for aktørene i markedet som følge av urealistisk lav handelsgrense for et gitt antall timer. Ved kunnskap om omfanget av en gitt driftsforstyrrelse som påvirker handelskapasiteten mellom to elspotområder, herunder varigheten, kan det imidlertid være hensiktsmessig at aktuell handelsgrense reduseres for de aktuelle timene i det aktuelle driftsdøgnet. Det er systemansvarlig som er tildelt ansvar for å gjøre de nødvendige vurderinger i forhold til reduksjon av handelsgrensene. NVE vil likevel foreslå et nytt annet ledd som presiserer at for å redusere en gitt handelsgrense som følge av en gitt driftsforstyrrelse, må omfanget av driftsforstyrrelsen være kjent.

For annet ledd som nå blir tredje ledd, gjøres en tilføyning for å tydeliggjøre hvem som skal informeres.

3.2.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Systemansvarlig skal fastsette maksimalt tillatt handel av energi mellom elspotområder på timebasis (handelsgrenser).

Systemansvarlig kan ikke redusere handelsgrenser som følge av driftsforstyrrelser, før omfanget av driftsforstyrrelsen er kjent.

Systemansvarlig skal informere *markedet* om fastsatte handelsgrenser i rimelig tid før de tas i bruk.

3.3 § 7 Overføringsgrenser

Bestemmelsen lyder i dag:

Konsesjonær i regional- og sentralnettet skal utarbeide oversikt over anleggsdelenes maksimale overføringsgrenser. Oversikten skal forelegges systemansvarlig for vedtak.

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og sentralnettet. Overføringsgrensen skal ikke overskride anleggsdelenes maksimale overføringsgrense uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av annet ledd blir overholdt.

3.3.1 Bakgrunn for endring

NVE mener det er viktig at systemansvarlig gjør en faktisk evaluering av de oversikter over anleggsdelers maksimale overføringsgrenser som forelegges dem. I henhold til eksisterende bestemmelse skal systemansvarlig vedta disse oversiktene, hvilket det forventes at de allerede gjør. Et slikt vedtak har imidlertid liten mening om det ikke innebærer at systemansvarlig faktisk evaluerer de oversiktene som blir oversendt for vedtak. Systemansvarlig sin evaluering må kunne resultere enten i et positivt vedtak eller et negativt vedtak. Dersom systemansvarlig er uenig i de forutsetninger som konsesjonær har lagt til grunn ved fastsetting av egne overføringsgrenser, er det viktig at dette kommer til uttrykk gjennom et negativt vedtak, hvor systemansvarlig da eventuelt underkjenner den innsendte oversikten og samtidig beskriver hva som skal til for å oppnå et positivt vedtak. Et viktig moment med denne fremgangsmåten er at en eventuell uenighet mellom konsesjonær og systemansvarlig kan løftes til NVE ved at konsesjonær kan klage på systemansvarlig sitt vedtak. Eksempelvis dersom systemansvarlig er uenig i at enkelte stasjonskomponenter begrenser overføringskapasiteten for ledningsforbindelser, må dette fremkomme gjennom de vedtak systemansvarlig fatter etter første ledd, og ikke som kritikk mot konsesjonær på et senere tidspunkt som følge av spesielle driftssituasjoner. Dersom systemansvarlig gjennom erfaring fra ulike driftssituasjoner, mener det er komponenter som på en uheldig måte begrenser overføringskapasiteten i kraftsystemet, må dette eventuelt håndteres gjennom nye vedtak etter første ledd, som ved behov kan påklages til NVE. Det foreslås endringer i første ledd for å tydeliggjøre disse forholdene.

Etter eksisterende annet ledd kan systemansvarlig fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og sentralnettet. I eksisterende tredje ledd er det presisert at systemansvarlig har et ansvar for at slike grenser overholdes. Gjennom det ansvar systemansvarlig har etter første ledd, samt det ansvar systemansvarlig har for å håndtere flaskehalsen etter § 5, mener NVE det er naturlig å presisere systemansvarlig sitt ansvar for at overføringsgrensene vedtatt etter første ledd, overholdes. Dette inkluderes i tredje ledd.

Bestemmelsen etter første ledd innebærer at systemansvarlig har plikt til å fatte vedtak om alle overføringsgrenser i regional- og sentralnettet, og må dermed bidra til at dette skjer. Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet. NVE skal etter

systemansvarsforskriften utføre myndighetsoppgaver knyttet til blant annet håndheving av plikter overfor konsesjonærer. NVE er også overordnet organ for den systemansvarliges oppfølging og skal føre tilsyn med at bestemmelsene i blant annet § 7 første ledd overholdes, jf § 25 første ledd. Videre kan NVE gi de nødvendige pålegg som er nødvendig for gjennomføring av systemansvarsforskriften, herunder fastsette tvangsmulkt, jf § 26 annet og tredje ledd. Brudd på § 7 første ledd, kan også medføre ileggelse av overtredelsesgebyr etter forslag til endret § 26a. Informasjon til NVE om de saker hvor systemansvarlig har fått kjennskap til at det er idriftsatt nye anlegg eller foretatt endringer i anlegg som påvirker overføringsgrensene uten vedtak fra systemansvarlig, kan på denne måten ha betydning for utøvelsen av systemansvaret. NVE er avhengig av at systemansvarlig informerer om slike forhold, for at NVE effektivt skal kunne følge opp regelverket og bidra til en effektiv utøvelse av systemansvaret. Det foreslås et nytt fjerde ledd for å sørge for at systemansvarlig etablerer de nødvendige systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd. Når det gjelder NVEs oppfølging av systemansvarlig og øvrige konsesjonærer, er det viktig at systemansvarlig holder NVE orientert om status etter første til fjerde ledd, jf nytt femte ledd.

3.3.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Konsesjonær i regional- og sentralnettet skal utarbeide *og skriftlig rapportere til systemansvarlig* oversikt over *egne* anleggsdelers maksimale overføringsgrenser. *Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne oversikten eller kreve endringer.*

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og sentralnettet. Overføringsgrensen skal ikke overskride anleggsdelenes maksimale overføringsgrense uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av *første* og annet ledd blir overholdt.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første til fjerde ledd.

3.4 § 12 Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

Bestemmelsen lyder i dag:

Konsesjonær skal utarbeide plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet og tilknyttede produksjonsenheter. Planen skal forelegges systemansvarlig for vedtak.

Systemansvarlig skal samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i vanskelige driftssituasjoner rekvirere effektivtilgang ved å kreve at all tilgjengelig regulerytelse innenfor produksjon og forbruk anmeldes i regulerkraftmarkedet, etter at prisen i elspotmarkedet er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til elspotområdets regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

3.4.1 Bakgrunn for endring

I prosessen med evaluering av forskriftsendringer, har NVE vurdert om det skal pålegges systemansvarlig å sørge for oppregulering av produksjonsressurser for å oppnå N-1 drift, i de tilfeller hvor eksisterende nettstruktur ikke er tilstrekkelig til å sikre dette, forutsatt tilstrekkelig mengde produksjonsressurser tilgjengelig. NVE er imidlertid kommet til at det ikke ønskes å kreve dette, da dette ikke vil være samfunnsmessig rasjonelt i et hvert tilfelle. Det er likevel viktig at systemansvarlig gjør de nødvendige vurderinger for når det eventuelt kan være samfunnsmessig rasjonelt å benytte oppreguleringsressurser til dette formålet, for eksempel gjennom egne risiko- og sårbarhetsanalyser.

NVE mener det er viktig at systemansvarlig gjør en faktisk evaluering av de planer for gjenoppretting som forelegges dem. I henhold til eksisterende bestemmelse skal systemansvarlig vedta disse planene, hvilket det forventes at de allerede gjør. Et slikt vedtak har imidlertid liten mening om det ikke innebærer at systemansvarlig faktisk evaluerer de planene som blir oversendt for vedtak. Systemansvarlig sin evaluering må kunne resultere enten i et positivt vedtak eller et negativt vedtak. Dersom systemansvarlig er uenig i den planen som en konsesjonær forelegger dem, herunder forutsetningene for planen eller det innholdsmessige, er det viktig at dette kommer til uttrykk gjennom et negativt vedtak, hvor systemansvarlig da eventuelt underkjenner den innsendte planen og samtidig beskriver hva som skal til for å oppnå et positivt vedtak. Et viktig moment med denne fremgangsmåten er at en eventuell uenighet mellom konsesjonær og systemansvarlig kan løftes til NVE ved at konsesjonær kan klage på systemansvarlig sitt vedtak. Det foreslås endringer i første ledd for å tydeliggjøre disse forholdene.

Systemansvarlig har begrenset oversikt over oppreguleringsressurser i distribusjonsnett. Det er likevel viktig at alle tilgjengelige ressurser synliggjøres i plan for effektiv gjenoppretting av normal drift. I noen tilfeller kan gjenoppretting av drift skje med oppregulering av lokal produksjon uten at regional- og sentralnettsforbindelsen er gjenopprettet. NVE finner det riktig å kreve at det i planene som konsesjonærene utarbeider etter første ledd, skal synliggjøres oppreguleringsressurser i distribusjonsnett, produksjonsenheters tekniske muligheter for å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, samt produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning. Dette foreslås inkludert i første ledd.

Systemansvarlig har etter tredje ledd ansvar for å fastsette hvem som skal utøve frekvensregulering i områder som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett (separat drift). Systemansvarlig har likefullt ansvar for at frekvensen også i slike tilfeller er innenfor definerte grenser, jf leveringskvalitetsforskriften § 3-2. For at systemansvarlig skal kunne fastsette hvem som skal utøve frekvensregulering i separat drift, må systemansvarlig ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har

teknisk evne til å utøve frekvensregulering, eller som har evne til oppstart uten ekstern forsyning. Dette foreslås presisert i nytt sjette ledd. Dette gjelder da for produksjonsenheter tilknyttet alle spenningsnivå. Gjennom forskriftens § 23 plikter konsesjonærene å bidra med nødvendig informasjon overfor systemansvarlig.

Bestemmelsen etter første ledd innebærer at systemansvarlig har plikt til å fatte vedtak om planer for effektiv gjenoppretting for alle konsesjonærer hvor slike planer er relevante, og systemansvarlig må dermed bidra til at dette skjer. Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet. NVE skal etter systemansvarsforskriften utføre myndighetsoppgaver knyttet til blant annet håndheving av plikter overfor konsesjonærer. NVE er også overordnet organ for den systemansvarliges oppfølging og skal føre tilsyn med at bestemmelsene i blant annet § 12 første ledd overholdes, jf § 25 første ledd. Videre kan NVE gi de nødvendige pålegg som er nødvendig for gjennomføring av systemansvarsforskriften, herunder fastsette tvangsmulkt, jf § 26 annet og tredje ledd. Brudd på § 12 første ledd, kan også medføre ileggelse av overtredelsesgebyr etter forslag til endret § 26a. Informasjon til NVE om de saker hvor systemansvarlig har fått kjennskap til at det er idriftsatt nye anlegg eller foretatt endringer i anlegg som påvirker planer, eller behov for planer, for effektiv gjenoppretting av drift av egne anlegg, kan på denne måten ha betydning for utøvelsen av systemansvaret. NVE er avhengig av at systemansvarlig informerer om slike forhold, for at NVE effektivt skal kunne følge opp regelverket og bidra til en effektiv utøvelse av systemansvaret. Det foreslås et nytt syvende ledd for å sørge for at systemansvarlig etablerer de nødvendige systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd. Når det gjelder NVEs oppfølging av systemansvarlig og øvrige konsesjonærer, er det viktig at systemansvarlig holder NVE orientert om status etter første, fjerde, femte og syvende ledd, jf nytt åttende ledd.

3.4.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Konsesjonær skal utarbeide *og skriftlig rapportere til systemansvarlig* plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet og tilknyttede produksjonsenheter. *Planen skal blant annet synliggjøre oppreguleringsressurser i distribusjonsnett, produksjonsenheters tekniske muligheter for å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller kreve endringer.*

Systemansvarlig skal samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i vanskelige driftssituasjoner rekvirere effekttilgang ved å kreve at all tilgjengelig regulerytelse innenfor produksjon og forbruk anmeldes i regulerkraftmarkedet, etter at prisen i elspotmarkedet er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til elspotområdet regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

Systemansvarlig skal utarbeide og til enhver tid ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har teknisk evne til å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første, fjerde, femte og syvende ledd.

3.5 § 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk

Bestemmelsen lyder i dag:

Konsesjonær skal utarbeide planer for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. Planene skal forelegges systemansvarlig for vedtak.

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

3.5.1 Bakgrunn for endring

NVE mener det er viktig at systemansvarlig gjør en faktisk evaluering av de planer for tvangsmessig utkobling som forelegges dem. I henhold til eksisterende bestemmelse skal systemansvarlig vedta disse planene, hvilket de allerede gjør. Et slikt vedtak har imidlertid liten mening om det ikke innebærer at systemansvarlig faktisk evaluerer de planene som blir oversendt for vedtak. Systemansvarlig må sørge for at planene er av et slikt kaliber at de blir i stand til å velge utkobling som sikrer den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen. Dette betinger en viss grad av lik struktur for planer utarbeidet av ulike konsesjonærer. Systemansvarlig sin evaluering må kunne resultere enten i et positivt vedtak eller et negativt vedtak. Dersom systemansvarlig er uenig i den planen som en konsesjonær forelegger dem, herunder forutsetningene for planen, struktur eller det innholdsmessige, er det viktig at dette kommer til uttrykk gjennom et negativt vedtak, hvor systemansvarlig da eventuelt underkjenner den innsendte planen og samtidig beskriver hva som skal til for å oppnå et positivt vedtak. Et viktig moment med denne fremgangsmåten er at en eventuell uenighet mellom konsesjonær og systemansvarlig kan

løftes til NVE ved at konsesjonær kan klage på systemansvarlig sitt vedtak. Det foreslås endringer i første ledd for å tydeliggjøre disse forholdene.

I tråd med forskrift 17. desember 2001 nr 1421 om planlegging og gjennomføring av rekvisisjon av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkninger ved kraftrasjonering, forskrift 16. desember 2002 nr 1606 om beredskap i kraftforsyningen samt NVEs vedtak 6. november 2006 overfor alle enheter i kraftforsyningens beredskapsorganisasjon, ref NVE 200604624-1, plikter alle nevnte enheter å ha en oppdatert plan for kraftrasjonering. I rasjoneringsforskriften § 9 er det satt opp en prioriteringsliste som skal tas hensyn til ved utarbeidelse av kraftrasjoneringsplanene. NVE fører tilsyn med at kraftrasjoneringsplanene eksisterer og at de er tilfredsstillende utformet. NVE finner det formålstjenlig at planer for tvangsmessig utkobling av forbruk tar utgangspunkt i de kraftrasjoneringsplaner som konsesjonærene allerede skal ha utarbeidet. Det foreslås derfor en endring i første ledd for å implementere dette. Det antas at mange av planene allerede tar utgangspunkt i de etablerte kraftrasjoneringsplaner. Men endringen kan medføre behov for at noen konsesjonærer må sende inn oppdatert plan for tvangsmessig utkobling av forbruk.

Varigheten ved tvangsmessig utkobling av forbruk kan avvike den varighet som forventes i forbindelse med en kraftrasjoneringssituasjon. Det kan derfor være situasjoner hvor det kan rettferdiggjøres en annen prioritering av forbruk enn det som fremkommer gjennom kraftrasjoneringsplanen. Dette må i så fall redegjøres for og begrunnes ved innsending av plan til systemansvarlig for godkjenning. Det skal i planen fremkomme i hvilken grad denne samsvarer med gjeldende kraftrasjoneringsplan.

Planene som utarbeides etter første ledd gjelder for utkobling i henhold til både annet og tredje ledd. Det gjøres derfor en mindre endring i tredje ledd for å samordne formuleringen med annet ledd.

Bestemmelsen etter første ledd innebærer at systemansvarlig har plikt til å fatte vedtak om planer for tvangsmessig utkobling av forbruk for alle konsesjonærer hvor slike planer er relevante, og systemansvarlig må dermed bidra til at dette skjer. Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet. NVE skal etter systemansvarsforskriften utføre myndighetsoppgaver knyttet til blant annet håndheving av plikter overfor konsesjonærer. NVE er også overordnet organ for den systemansvarliges oppfølging og skal føre tilsyn med at bestemmelsene i blant annet § 13 første ledd overholdes, jf § 25 første ledd. Videre kan NVE gi de nødvendige pålegg som er nødvendig for gjennomføring av systemansvarsforskriften, herunder fastsette tvangsmulkt, jf § 26 annet og tredje ledd. Brudd på § 13 første ledd, kan også medføre ileggelse av overtredelsesgebyr etter forslag til endret § 26a. Informasjon til NVE om de saker hvor systemansvarlig har fått kjennskap til at det er idriftsatt nye anlegg eller foretatt endringer i anlegg som påvirker planer, eller behov for planer, for tvangsmessig utkobling av forbruk, kan på denne måten ha betydning for utøvelsen av systemansvaret. NVE er avhengig av at systemansvarlig informerer om slike forhold, for at NVE effektivt skal kunne følge opp regelverket og bidra til en effektiv utøvelse av systemansvaret. Det foreslås et nytt fjerde ledd for å sørge for at systemansvarlig etablerer de nødvendige systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd. Når det gjelder NVEs oppfølging av systemansvarlig og øvrige konsesjonærer, er det viktig at systemansvarlig holder NVE orientert om status etter første til fjerde ledd, jf nytt femte ledd.

3.5.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Konsesjonær skal utarbeide og *skriftlig rapportere til systemansvarlig* plan for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. *Planen skal samordnes med gjeldende plan for kraftrasjonering for området. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller kreve endringer.*

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første til fjerde ledd.

3.6 § 14 Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet

Bestemmelsen lyder i dag:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg tilknyttet regional- og sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig.

Områdekonsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

3.6.1 Bakgrunn for endring

Det gjøres mindre språklige endringer i første ledd.

Bestemmelsen etter første ledd innebærer at systemansvarlig har plikt til å fatte vedtak før nye anlegg i eller tilknyttet regional- og sentralnettet kan idriftsettes, og systemansvarlig må dermed bidra til at dette skjer. Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og

gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet. NVE skal etter systemansvarsforskriften utføre myndighetsoppgaver knyttet til blant annet håndheving av plikter overfor konsesjonærer. NVE er også overordnet organ for den systemansvarliges oppfølging og skal føre tilsyn med at bestemmelsene i blant annet § 14 første og annet ledd overholdes, jf § 25 første ledd. Videre kan NVE gi de nødvendige pålegg som er nødvendig for gjennomføring av systemansvarsforskriften, herunder fastsette tvangsmulkt, jf § 26 annet og tredje ledd. Brudd på § 14 første og annet ledd, kan også medføre illeggelse av overtredelsesgebyr etter § 26a. Informasjon til NVE om de saker hvor systemansvarlig har fått kjennskap til at det er idriftsatt nye anlegg eller foretatt endringer i anlegg uten etter vedtak fra systemansvarlig, kan på denne måten ha betydning for utøvelsen av systemansvaret. NVE er avhengig av at systemansvarlig informerer om slike forhold, for at NVE effektivt skal kunne følge opp regelverket og bidra til en effektiv utøvelse av systemansvaret. Det foreslås et nytt tredje ledd for å sørge for at systemansvarlig etablerer de nødvendige systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfylder sin plikt i henhold til første ledd. I forhold til NVEs oppfølging av systemansvarlig og øvrige konsesjonærer er det viktig at systemansvarlig holder NVE orientert om status etter tredje ledd.

3.6.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg *i eller* tilknyttet regional- *eller* sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Systemansvarlig skal fatte vedtak om godkjenning av nye anlegg eller endringer *i eksisterende anlegg før disse kan idriftsettes.*

Områdekonsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfylder sin plikt i henhold til første og annet ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter tredje ledd.

3.1 Ny § 14a Rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse

3.1.1 Bakgrunn for ny bestemmelse

Gjennom vilkår i anleggskonsesjon plikter konsesjonær i regional- og sentralnettet, samt konsesjonær for produksjonsenheter tilknyttet regional- eller sentralnettet å sende spesifiserte anleggsdata til systemansvarlig. Systemansvarlig har behov for disse dataene for å kunne gjennomføre sine oppgaver som systemansvarlig, men rapporterer også disse videre til NVE. NVE har i sin database detaljert oversikt over regional- og sentralnettet, tilknyttede produksjonsenheter samt produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett. NVE

har dermed behov også for detaljerte data for produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett. NVE er avhengig av at data oppdateres så raskt som mulig ved idriftsettelse av nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg. Systemansvarlig sin plikt til å samle inn data som nevnt ovenfor, er i dag hjemlet i et vedtak fra NVE 7. april 2006, ref NVE 200601142-1. NVE finner det imidlertid riktig å forskriftsfeste både konsesjonærenes plikt til å rapportere data, samt systemansvarlig sin plikt til å ta i mot data og rapportere disse videre til NVE. Mange konsesjonærer for produksjonsenheter i distribusjonsnett har allerede rapportert anleggsdata til systemansvarlig, som har rapportert videre til NVE. NVE finner det også riktig å forskriftsfeste rapporteringsplikt for konsesjonærer for produksjonsenheter i distribusjonsnettet. Konsesjonærenes plikt til å rapportere data til systemansvarlig følger av forslag til den nye bestemmelsens første ledd. Systemansvarlig sin plikt til å rapportere dataene videre til NVE følger av forslag til den nye bestemmelsens annet ledd. Konsesjonærenes frist for å rapportere anleggsdata til systemansvarlig, settes i samsvar med den fristen systemansvarlig benytter i sine vedtak etter systemansvarsforskriften § 14, da 14 dager før idriftsettelse. Når det gjelder anlegg i eller tilknyttet regional- eller sentralnettet, er det nødvendig for systemansvarlig å motta anleggsdata før idriftsettelse, slik at driftssentralssystemer kan oppdateres før idriftsettelse. NVE mener det er fornuftig å benytte lik rapporteringsfrist uavhengig av type anlegg. Når det gjelder bruk av termen *krav* i annet ledd, henspeler dette på krav til frekvens for rapportering av data, dataformata, datamengde og lignende.

3.1.2 Forslag til ny bestemmelse

Forslag til tittel:

§ 14a. *Rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse*

Forslag til innhold:

Konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller sentralnettet, samt konsesjonær for produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett, plikter å skriftlig rapportere til systemansvarlig innen to uker før nye anlegg, eller endringer i eksisterende anlegg, skal settes i drift. Rapporteringen skal omfatte opplysninger som angitt på den systemansvarliges internettside.

Systemansvarlig skal fortløpende skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat opplysninger innrapportert etter første ledd, etter de krav Norges vassdrags- og energidirektorat setter.

3.2 § 16 Koblingsbilde

Bestemmelsen lyder i dag:

Systemansvarlig kan fastsette de til enhver tid driftsbetingede bryterstillinger i regional- og sentralnettet (koblingsbilde).

Planlagte koblinger som kan påvirke driften av regional- og sentralnettet skal meldes til systemansvarlig når andre konsesjonærer blir berørt av koblingen. Systemansvarlig vedtar om kobling kan foretas.

3.2.1 Bakgrunn for endring

I prosessen med evaluering av forskriftsendringer, har NVE vurdert om det skal pålegges systemansvarlig å sørge for koblingsbilder som til enhver tid sikrer N-1 drift, forutsatt tilstrekkelig nettstruktur tilgjengelig. NVE er imidlertid kommet til at det ikke ønskes å kreve dette, da dette ikke vil være samfunnsmessig rasjonelt i et hvert tilfelle. Det er imidlertid viktig at systemansvarlig gjør de nødvendige vurderinger i forhold til hvilke koblingsbilder det er mest samfunnsmessig rasjonelt å benytte, herunder gjennom egne risiko- og sårbarhetsanalyser. Det foreslås endringer i første ledd for å tydeliggjøre dette. Analysene skal lagres i ti år. Det er videre viktig at de konsesjonærer som blir berørt, skal kunne be om å få oversendt slike analyser. Systemansvarlig plikter på forespørsel å utlevere analyseresultatene. NVE mener at dette vil bidra til å sørge for mer samfunnsmessig rasjonelle løsninger, enn dersom koblingsbilder fastsettes uten de nødvendige bakgrunnsvurderinger. NVE vil likevel presisere at man ikke har grunnlag for å tro at systemansvarlig ikke allerede benytter vel funderte koblingsbilder under utøvelsen av systemansvaret.

For annet ledd gjøres mindre endringer for å tydeliggjøre de ansvarsforhold som allerede gjelder i dag.

3.2.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Systemansvarlig kan *vedta* de til enhver tid driftsbetingede bryterstillinger i regional- og sentralnettet (koblingsbilde). *Som grunnlag for slike vedtak skal systemansvarlig normalt benytte forhåndsdefinerte koblingsbilder. De forhåndsdefinerte koblingsbilder skal baseres på egne og til enhver tid oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser. Resultatet fra slike analyser skal lagres i 10 år. Systemansvarlig skal på forespørsel utlevere analysene til berørte konsesjonærer.*

Konsesjonær skal melde planlagte koblinger som kan påvirke driften av regional- og sentralnettet til systemansvarlig når andre konsesjonærer blir berørt av koblingen. Systemansvarlig skal vedta om kobling kan foretas. Konsesjonær kan ikke utføre slike koblinger uten etter vedtak av systemansvarlig. Ved endring av koblingsbilde etter vedtak av systemansvarlig, skal systemansvarlig informere konsesjonærer som berøres av endringen.

3.3 Ny § 16a Detaljskjema

3.3.1 Bakgrunn for ny bestemmelse

Statnett er meddelt konsesjon som systemansvarlig i det norske kraftsystemet. Statnett er også utredningsansvarlig for sentralnettet i Norge.

For effektivt å kunne oppfylle kravene som følger av system- og utredningsansvaret, er det nødvendig for Statnett å ha detaljert kunnskap om anlegg i regional- og sentralnettet samt tilknyttede produksjons- og forbruksenheter. Likeledes er slik informasjon nødvendig for NVE for å kunne utøve sin rolle som tilsynsmyndighet og som klageinstans for de enkeltvedtak som fattes av systemansvarlig. Slik informasjon er også viktig for NVEs vurderinger i forbindelse med behandling av søknader om konsesjon,

herunder utførelse av kraftsystemanalyser og oppfølging av de øvrige utredningsansvarlige nettselskapene.

Statnett har tidligere utarbeidet et sett av detaljskjema (enlinjeskjema) for å fylle dette behovet, og oppdaterte disse på frivillig basis siste gang i 2007. En regelmessig oppdatering av slike skjema er svært viktig for å sikre at beslutninger til enhver tid fattes på riktig faktagrunnlag. På grunn av manglende oppdatering fattet NVE 18. juli 2011 vedtak overfor Statnett om oppdatering av skjema, ref NVE 201103790-2. Frist for oversendelse av skjema til NVE var satt til 19. desember 2011. Da fristen ikke ble overholdt varslet NVE tvangsmulkt med virkning fra 1. februar 2012. Innen 1. februar 2012 hadde Statnett da oppdatert alle skjemaene og oversendt NVE. For å sikre en regelmessig oppdatering av disse skjemaene finner NVE det nødvendig å forskriftsfeste denne plikten for systemansvarlig. Det foreslås derfor en ny bestemmelse § 16a. Detaljskjemaene skal følge samme detaljeringsgrad som tidligere, blant annet skal overføringsgrenser fastsatt i medhold av § 7 første ledd inngå.

3.3.2 Forslag til ny bestemmelse

Forslag til tittel:

§ 16a Detaljskjema

Forslag til innhold:

Systemansvarlig skal utarbeide og kontinuerlig oppdatere detaljskjema for regional- og sentralnettet samt tilknyttede forbruks- og produksjonsenheter.

Detaljskjema utarbeidet etter første ledd, skal rapporteres til Norges vassdrags- og energidirektorat innen 1. februar hvert år.

3.4 § 17 Samordning av driftsstanser

Bestemmelsen lyder i dag:

Konsesjonær skal utarbeide langsiktige planer for effektiv gjennomføring av driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnett, og tilknyttede produksjonsenheter. Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer, skal forelegges systemansvarlig i rimelig tid før planlagt driftsstans. Ingen kan iverksette driftsstans uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær omprioritere allerede fastlagte driftsstanser. Merknader ved slike omprioriteringer skal betales av den som har initiert omprioriteringen.

3.4.1 Bakgrunn for endring

NVE gjennomførte revisjon med Statnetts utøvelse av systemansvaret 21. desember 2011. En av bestemmelsene som ble revidert var § 17 om samordning av driftsstanser. Revisjonen avdekket uklarerheter rundt systemansvarlig sin forståelse av de enkelte leddene. Dette søkes forbedret med de endringer som her foreslås.

Forslag til endringer i første og annet ledd er justeringer for å tydeliggjøre de ansvarsforhold som allerede foreligger.

Forslag til endring i tredje ledd gjøres for å presisere at man ikke kan forvente godkjenning av ordinære driftsstanser, dersom disse sendes inn for sent til å kunne samordnes etter annet ledd. Tredje ledd er ment som en sikkerhetsventil i de tilfeller hvor det oppstår ekstraordinære forhold man ikke kan planlegge for, og som krever nærmest umiddelbar revisjon. Vedtak etter tredje ledd er systemkritiske og kan ikke påklages. Det påhviler derfor et ekstra stort ansvar på systemansvarlig for at beslutninger i henhold til dette leddet, er så optimale som mulig.

Nevnte revisjon avdekket spesielt uklarerheter rundt systemansvarlig sin tolkning av eksisterende fjerde ledd siste punktum, betaling av merkostnader. Dette foreslås nå utdypet i et nytt femte ledd, hvor man vil kjenne igjen det vesentligste av innholdet fra forskriftens tidligere forarbeider, men med noen tilleggspresiseringer. Betaling for merkostnader ved omprioritering er viktig av to hensyn, at ikke øvrige aktører skal lide økonomisk tap som direkte følge av en annen konsesjonærs disposisjoner, og at konsesjonærene skal ha incentiver til ikke å initiere omprioriteringer som ikke er samfunnsmessig rasjonelle.

3.4.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Ved driftsstanser i regional- og sentralnettet som kan påvirke andre konsesjonærer, skal konsesjonær sende plan for driftsstans til systemansvarlig i henhold til de tidsfrister systemansvarlig fastsetter. Konsesjonær kan ikke iverksette driftsstans for slike anlegg uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Planene innsendt etter første ledd, skal inngå som del av beslutningsgrunnlag for vedtak.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Dette gjelder kun for nødvendige revisjoner hvis behov oppstår som følge av uforutsette hendelser.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær, omprioritere allerede fastlagte driftsstanser.

Dersom omprioritering etter fjerde ledd påfører systemansvarlig eller andre konsesjonærer kostnader, skal den som initierer omprioriteringen betale for disse kostnadene. Systemansvarlig skal bære kostnadene ved omprioritering som skyldes driftsforstyrrelser eller andre forhold som gjør at tilfredsstillende leveringskvalitet ikke kan opprettholdes. Betaling skal skje til den økonomisk skadelidende konsesjonær, og systemansvarlig skal bidra til at betaling mellom konsesjonærene finner sted. Økte kostnader for systemansvarlig som følge av omprioritering etter fjerde ledd, skal håndteres slik at systemansvarlig ved vedtak fastsetter et fast beløp som skal innbetales. Beløpet skal være differensiert for hvorvidt omprioriteringene medfører økte spesialreguleringskostnader, kan størrelsesreguleres over tid samt kan differensieres i forhold til om omprioriteringen skyldes årsaker utenfor konsesjonærens kontroll. Underlaget for konsesjonærenes kostnader ved omprioritering skal dokumenteres, og arkiveres av systemansvarlig i 10 år.

3.5 § 21 Systemvern

Bestemmelsen lyder i dag:

Systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av utstyr for automatiske inngrep i kraftsystemet for å unngå sammenbrudd eller for å øke overføringsgrenser i regional- og sentralnettet (systemvern). Systemansvarlig skal betale for kostnadene ved slike pålegg.

Konsesjonær kan ikke idriftsette, aktivere eller deaktivere systemvern uten etter vedtak av systemansvarlig.

3.5.1 Bakgrunn for endring

NVE mener at hendelsesstyrt systemvern som medfører utkobling av sluttbrukere, ikke skal kunne brukes på permanent basis for sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett. Ved etablering av systemvern som kobler ut sluttbrukere tilknyttet regional- eller sentralnettet, vil disse sluttbrukerne kunne være i direkte dialog med systemansvarlig vedrørende de konsekvenser et slikt systemvern vil innebære, herunder kostnader ved aktivering og utløsning av vernet. Dette gjør at systemansvarlig vil kunne treffe vedtak om eventuelle systemvern på et velfundert grunnlag, jf første ledd, spesielt i de tilfeller hvor det gjøres vurderinger mellom alternative forbruksenheter. Gjennom betaling for kostnader ved systemvern, vil sluttbrukerne tilknyttet regional- og sentralnettet, motta kompensasjon for eventuell aktivering og utløsning av vern. Sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett vil ikke kunne være i den samme direkte kontakt med systemansvarlig, og systemansvarlig vil ikke ha det samme kjennskap til de økonomiske ulempene for disse sluttbrukerne. Sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett vil heller ikke bli kompensert ved aktivering og utløsning av systemvern i tilsvarende grad som sluttbrukere tilknyttet regional- eller sentralnettet. NVE mener derfor at etablering av hendelsesstyrt systemvern som medfører utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett, kun skal kunne skje dersom det ikke eksisterer annet alternativ. Dersom dette likevel skjer, foreslår NVE at systemansvarlig skriftlig rapporterer dette til NVE, og at det vedlegges en fremdriftsplan for avvikling av det samme vernet. Det foreslås et nytt annet ledd for å håndtere dette. NVE mener dette vil medføre bedre forsyningssikkerhet for sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett. NVE vil ikke presisere eksakt hvor raskt et slikt systemvern forventes avviklet. Optimal takt for avvikling vil avhenge av de enkelte tilfeller, og NVE vil vurdere dette individuelt for hver

sak som oversendes fra systemansvarlig. Det er derfor viktig at den fremdriftsplanen som systemansvarlig rapporterer til NVE, er tilfredsstillende begrunnet.

NVE gjennomførte revisjon med Statnetts utøvelse av systemansvaret 21. desember 2011. En av bestemmelsene som ble revidert var § 21 om systemvern. Revisjonen avdekket blant annet uklareheter rundt systemansvarlig sin forståelse av betaling for systemvern. Dette klargjøres derfor i nytt tredje ledd. Det presiseres for øvrig at det er utkoblingsobjektene reelle kostnader som skal være grunnlag for den del av betalingen som gjelder aktivering og utløsning av vern, og ikke kraftsystemets nytte ved at systemvern er installert.

Nytt fjerde og femte ledd presiserer de ansvarsforhold som allerede følger av nåværende annet ledd.

3.5.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av utstyr for automatiske inngrep i kraftsystemet for å unngå sammenbrudd eller for å øke overføringsgrenser i regional- og sentralnettet (systemvern).

Hendelsesstyrt systemvern som innebærer utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett, kan kun benyttes som midlertidig tiltak. Ved etablering av slike systemvern, skal systemansvarlig skriftlig rapportere dette til Norges vassdrags- og energidirektorat sammen med en fremdriftsplan for avvikling av systemvernet.

Systemansvarlig skal betale for kostnadene forbundet med systemvern. Dette gjelder systemvern etablert som følge av vedtak etter første ledd, og øvrig systemvern i regional- og sentralnettet hvis systemansvarlig ikke informerer konsesjonær om at dette kan fjernes. Kostnadene skal dekke installasjon, drift og vedlikehold av vern og sambandsløsninger. Når systemvern innebærer utkobling av produksjon eller forbruk, skal også kostnader for utkoblingsobjektene som følge av aktivering og utløsning av vern inngå. Kostnader ved utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett, dekkes gjennom KILE-ordningen, jf kapittel 9 i forskrift 3. mars 1999 nr 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariff. Dersom frekvensstyrt systemvern løser ut sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett uten at feil har inntruffet i det norske kraftsystemet, regnes systemansvarlig som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig treffer vedtak om aktivering og deaktivering av systemvern i regional- og sentralnettet.

Konsesjonær kan ikke installere, idriftsette, aktivere eller deaktivere systemvern i regional- og sentralnettet uten etter vedtak av systemansvarlig.

3.6 § 23 Opplysningsplikt

Bestemmelsen lyder i dag:

De som omfattes av denne forskrift skal gi systemansvarlig de opplysninger som er nødvendige for å utføre systemansvarliges oppgaver, herunder av eget tiltak orientere om forhold i egne anlegg som er av betydning for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av kraftsystemet.

3.6.1 Bakgrunn for endring

Konsesjonærenes opplysningsplikt i henhold til første ledd gjelder kun de opplysninger hvor systemansvarlig trenger opplysninger for å gjennomføre sine oppgaver som systemansvarlig. I flere tilfeller har NVE likevel sett det formålstjenlig at systemansvarlig står for innsamling av opplysninger fra konsesjonærene på områder hvor NVE har behov for opplysninger, men hvor disse ikke nødvendigvis er kritiske for utøvelsen av systemansvaret. NVE foreslår derfor et nytt annet ledd vedrørende konsesjonærenes opplysningsplikt, for å sikre det nødvendige hjemmelsgrunnlag.

3.6.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

De som omfattes av denne forskriften skal gi systemansvarlig de opplysninger som er nødvendige for å utføre *den* systemansvarliges oppgaver, herunder av eget tiltak orientere om forhold i egne anlegg som er av betydning for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av kraftsystemet.

De som omfattes av denne forskriften skal gi systemansvarlig de opplysninger som systemansvarlig blir pålagt av Norges vassdrags- og energidirektorat å samle inn.

3.7 § 24 Systemansvarliges rapporteringsplikt

Bestemmelsen lyder i dag:

Systemansvarlig skal informere om forhold som er av betydning for utviklingen av et effektivt kraftmarked.

Systemansvarlig skal informere konsesjonærene og systemansvarlige i andre land om forhold som er nødvendig for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av deres anlegg, samt om forhold som er av betydning for leveringskvaliteten i området.

Systemansvarlig skal informere Norges vassdrags- og energidirektorat om utviklingen av kraftsystemet og effekt- og energibalansen.

Systemansvarlig skal holde Norges vassdrags- og energidirektorat orientert om status etter § 12 og § 13.

Systemansvarlig skal rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat ethvert betydelig tiltak som begrenser fornybar kraftproduksjon og som gjennomføres for å sikre tilfredsstillende drifts- og forsyningsikkerhet. Med fornybar kraftproduksjon menes

produksjon av elektrisk energi basert på fornybare energikilder. Rapporteringen skal beskrive de faktiske forhold, samt angi mulige tiltak for å hindre uønsket reduksjon i fornybar kraftproduksjon.

3.7.1 Bakgrunn for endring

Rapportering i henhold til konkrete bestemmelser er til nå delvis plassert under den enkelte bestemmelse og delvis under § 24. For å være mer konsekvent foreslås nå at krav til rapportering etter konkrete bestemmelser angis under den aktuelle bestemmelse, mens den generelle rapporteringsplikten beholdes i § 24. Dette innebærer at fjerde ledd fjernes, samtidig som termen *generell* tas inn i bestemmelsens tittel. Utover dette er første ledd uklart med hensyn til hvem som skal informeres, og det foreslås derfor en justering av den aktuelle ordlyden.

3.7.2 Forslag til endring

Forslag til ny tittel:

Systemansvarliges *generelle* rapporteringsplikt

Forslag til endret innhold:

Systemansvarlig skal informere *relevante aktører* om forhold som er av betydning for utviklingen av et effektivt kraftmarked.

Systemansvarlig skal informere konsesjonærene og systemansvarlige i andre land om forhold som er nødvendig for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av deres anlegg, samt om forhold som er av betydning for leveringskvaliteten i området.

Systemansvarlig skal informere Norges vassdrags- og energidirektorat om utviklingen av kraftsystemet og effekt- og energibalansen.

Systemansvarlig skal rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat ethvert betydelig tiltak som begrenser fornybar kraftproduksjon og som gjennomføres for å sikre tilfredsstillende drifts- og forsyningsikkerhet. Med fornybar kraftproduksjon menes produksjon av elektrisk energi basert på fornybare energikilder. Rapporteringen skal beskrive de faktiske forhold, samt angi mulige tiltak for å hindre uønsket reduksjon i fornybar kraftproduksjon.

3.8 § 26a Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen lyder i dag:

Ved overtredelse av bestemmelsene i § 8, § 14 – § 16, § 20 – § 22 og § 23 kan det ilegges overtredelsesgebyr.

3.8.1 Bakgrunn for endring

Slik nåværende bestemmelse er utformet, er den opprinnelig kun tiltenkt som hjemmel til å kunne ilegge overtredelsesgebyr for andre konsesjonærer enn systemansvarlig ved eventuelle brudd på systemansvarsforskriften.

Gjennom konsesjon for utøvelse av systemansvaret og gjennom systemansvarsforskriften, er Statnett pålagt myndighetsoppgaver som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, knyttet til den operative delen av systemansvaret. Med bakgrunn i nevnte konsesjon utøver Statnett offentlig myndighet.

Systemansvarlig utøver offentlig myndighet, likevel reguleres Statnett med felles inntektsramme for systemansvarskostnader og for nettvirksomheten. Statnetts oppgaver som systemansvarlig reguleres detaljert i konsesjon og forskrift. NVE er konsesjonsmyndighet for systemansvaret og har tilsynsmyndighet etter systemansvarsforskriften. NVE følger opp systemansvarlig gjennom oppfølgingsmøter, revisjoner, enkeltsaker og annet. NVE fatter vedtak om avvik dersom systemansvarlig bryter med de bestemmelser de er underlagt. Ettersom NVE fatter vedtak om eventuelle avvik, er det lite hensiktsmessig om disse avvikene ikke skal kunne følges videre opp med tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr, der hvor dette er nødvendig og hensiktsmessig. Systemansvarsforskriften gir i dag hjemmel til å ilegge tvangsmulkt overfor systemansvarlig, mens hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr som nevnt mangler. Det gir liten mening å fatte vedtak overfor systemansvarlig, dersom man ikke har tilstrekkelige reaksjonsmidler tilgjengelig. NVE foreslår derfor å endre § 26a slik at det gis hjemmel til å kunne ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på alle relevante bestemmelser i systemansvarsforskriften.

3.8.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Ved overtredelse av bestemmelsene i §§ 5-9, 11-22, 23, 24 og 27 kan det ilegges overtredelsesgebyr.

3.9 § 27 Betaling

Bestemmelsen lyder i dag:

Betaling etter § 8 sjuende ledd, § 9 første ledd, § 15 fjerde og siste ledd, § 17 siste ledd og § 21 første ledd skal fastsettes ved vedtak av systemansvarlig.

3.9.1 Bakgrunn for endring

Det er tatt en ny gjennomgang av de enkelte bestemmelser i forskriften vedrørende hvor systemansvarlig skal fastsette betaling ved vedtak. På denne bakgrunn foretas mindre justeringer av bestemmelsen. Det er i tillegg viktig at vedtak om betaling treffes uten ugrunnet opphold. Videre mener NVE det vil være riktig at tidspunkt for vedtak om betaling for systemvern i større grad samordnes med tidspunkt for etablering av systemvern, jf § 21. Disse momentene tas nå inn i bestemmelsen.

3.9.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Betaling etter § 8 sjuende ledd, § 9 første ledd, § 15 fjerde og siste ledd, § 17 siste ledd og § 21 tredje ledd skal fastsettes ved vedtak av systemansvarlig. *Systemansvarlig skal treffe slike vedtak uten ugrunnet opphold. Konesjonærer som omfattes av vedtak etter § 21 første ledd, kan kreve utsatt virkning inntil vedtak om betaling er truffet.*

3.10 § 28 Forholdet til forvaltningsloven og offentliglova

Bestemmelsen lyder i dag:

Forvaltningsloven og offentliglova gjelder i saker hvor systemansvarlig treffer enkeltvedtak.

Systemansvarliges vedtak etter denne forskrift kan påklages til Norges vassdrags- og energidirektorat. Vedtak i klagesak kan ikke påklages.

Avgjørelser fattet i medhold av § 5, § 6, § 7 annet ledd, § 8, § 9 første ledd første punktum, § 11, § 12 annet til femte ledd, § 13 annet og tredje ledd, § 15, § 16, § 17 tredje og fjerde ledd, § 21 annet ledd, samt øvrige avgjørelser som fattes av den systemansvarlige under utøvelsen av systemansvaret, er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

3.10.1 Bakgrunn for endring

Øvrige endringer i forskriften medfører behov for mindre justeringer når det gjelder paragrafhenvvisninger. Når det gjelder vedtak om omprioritering av driftsstanser, jf § 17 fjerde ledd, vil det kunne være tilfeller hvor forvaltningsloven kan følges fullt ut, og andre tilfeller hvor det er behov for et systemkritisk vedtak.

I to nylige klagesaker som NVE har behandlet, jf NVE 200902199 og NVE 201000874, fremkommer det behov for å presisere viktigheten av at systemansvarlig er tydelig overfor konsesjonærene når det treffes systemkritiske vedtak og om at dette faktisk er et systemkritisk vedtak som må følges, og ikke kun en anmodning eller forespørsel om å agere. De samme klagesakene viser også viktigheten av at det etableres bedre systemer for i ettertid å kunne kontrollere hvilke systemkritiske vedtak som faktisk er truffet, og hva som egentlig er kommunisert mellom partene. Disse momentene presiseres i forslag til endret bestemmelse. NVE foreslår at systemansvarlig etablerer et system for arkivering og loggføring av systemkritiske vedtak, krav til skriftlig bekreftelse av systemkritiske vedtak som krever en aktiv handling av andre konsesjonærer, samt krav om taleregistrering av telefonsamtaler mellom systemansvarlig og andre konsesjonærer når det fattes systemkritiske vedtak. For sistnevnte er det foreslått at taleregistreringene skal lagres i 6 måneder, men at det kun er NVE som skal kunne ha tilgang til disse. Når det gjelder loggføring av systemkritiske vedtak og skriftlig bekreftelse har systemansvarlig delvis systemer på plass allerede, og det må vurderes hvilke av disse som vil kunne tilfredsstillende forslag til endret bestemmelse.

3.10.2 Forslag til endring

Forslag til endret innhold:

Forvaltningsloven og offentleglova gjelder i saker hvor systemansvarlig treffer enkeltvedtak.

Systemansvarliges vedtak etter denne forskriften kan påklages til Norges vassdrags- og energidirektorat. Vedtak i klagesak kan ikke påklages.

Avgjørelser fattet i medhold av § 5, § 6, § 7 annet ledd, § 8, § 9 første ledd første punktum, § 11, § 12 annet til femte ledd, § 13 annet og tredje ledd, § 15, § 16, § 17 tredje ledd og § 21 fjerde ledd er systemkritiske vedtak.

Avgjørelser fattet i medhold av § 17 fjerde ledd defineres som systemkritisk kun dersom tiden frem til iverksettelse er for kort til å tillate klageadgang for involverte aktører.

Systemkritiske vedtak skal av systemansvarlig betegnes som systemkritiske vedtak overfor de berørte parter. Dersom systemkritiske vedtak hvor systemansvarlig pålegger andre konsesjonærer en aktiv handling, fattes muntlig, skal systemansvarlig så snart som mulig sende de berørte aktørene skriftlig bekreftelse på tidspunktet for når det er truffet et systemkritisk vedtak samt innholdet i vedtaket.

Systemkritiske vedtak er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

Systemansvarlig skal etablere et system for arkivering og loggføring av systemkritiske vedtak. Systemet skal vise antall vedtak per bestemmelse i denne forskriften, samt de enkelte systemkritiske vedtak som er fattet.

Systemansvarlig skal gjennomføre taleregistrering av alle telefonsamtaler mellom systemansvarlig og andre konsesjonærer når det fattes systemkritiske vedtak. Systemansvarlig skal lagre taleregistreringen i 6 måneder. Systemansvarlig skal sørge for at det kun er Norges vassdrags- og energidirektorat som får tilgang til registreringene.

4 Administrative og økonomiske konsekvenser

NVE kan ikke se at forslagene vil medføre vesentlige konsekvenser av økonomisk eller administrativ art, for de som omfattes av forskriften, tatt i betraktning noen økte plikter for systemansvarlig. Endringene forventes imidlertid å generere gevinster for samfunnet. Noen av forslagene kan bidra til økt forsyningssikkerhet, mens andre forslag er presiseringer og tydeliggjøring av allerede gjeldende plikter og praksis. Sistnevnte vil gi et klarere regelverk som da mer effektivt kan følges opp av de ulike aktørene. NVE legger til grunn at et tydeligere og mer presist regelverk samt endringer som kan bidra til økt forsyningssikkerhet, vil representere økt samfunnsøkonomisk nytte.

Når det gjelder hvilke endringsforslag som kan bidra til en mer samfunnsmessig rasjonell forsyningssikkerhet, er det spesielt endringer i eksisterende bestemmelser om anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser, tvangsmessig utkobling av forbruk, koblingsbilde og systemvern, som anses å kunne bidra.

Det vises for øvrig til merknader til de enkelte bestemmelsene gitt i kapittel 3.

5 Forslag til forskriftstekst

Forskrift om endring av forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat xx. desember 2012 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 9-1, og lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 10-6.

I.

I forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

Systemansvarlig skal håndtere alle flaskehalsen i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal fastsette elspotområder for å håndtere store og langvarige flaskehalsen i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal normalt fastsette separate elspotområder ved forventet energiknapphet i et avgrenset geografisk område.

Flaskehalsen i regional- og sentralnettet som ikke håndteres ved bruk av elspotområder, skal systemansvarlig normalt håndtere ved bruk av regulerkraftmarkedet. Merkestaden ved å fravike normal rekkefølge for effektuering av regulerkraft skal dekkes av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal informere markedet om fastsatte elspotområder i rimelig tid før de tas i bruk. Systemansvarlig skal skriftlig informere Norges vassdrags- og energidirektorat før øvrige aktører informeres.

§ 6 skal lyde:

Systemansvarlig skal fastsette maksimalt tillatt handel av energi mellom elspotområder på timebasis (handelsgrenser).

Systemansvarlig kan ikke redusere handelsgrenser som følge av driftsforstyrrelser, før omfanget av driftsforstyrrelsen er kjent.

Systemansvarlig skal informere markedet om fastsatte handelsgrenser i rimelig tid før de tas i bruk.

§ 7 skal lyde:

Konsesjonær i regional- og sentralnettet skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig oversikt over egne anleggsdelers maksimale overføringsgrenser. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne oversikten eller kreve endringer.

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og sentralnettet. Overføringsgrensen skal ikke overskride anleggsdelenes maksimale overføringsgrense uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av *første* og annet ledd blir overholdt.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første til fjerde ledd.

§ 12 skal lyde:

Konsesjonær skal utarbeide og *skriftlig rapportere til systemansvarlig* plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet og tilknyttede produksjonsenheter. *Planen skal blant annet synliggjøre oppreguleringsressurser i distribusjonsnett, produksjonsenheters tekniske muligheter for å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller kreve endringer.*

Systemansvarlig skal samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i vanskelige driftssituasjoner rekvirere effekttilgang ved å kreve at all tilgjengelig regulerytelse innenfor produksjon og forbruk anmeldes i regulerkraftmarkedet, etter at prisen i elspotmarkedet er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til elspotområdets regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

Systemansvarlig skal utarbeide og til enhver tid ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har teknisk evne til å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første, fjerde, femte og syvende ledd.

§ 13 skal lyde:

Konsesjonær skal utarbeide og *skriftlig rapportere til systemansvarlig* plan for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. *Planen skal samordnes med gjeldende plan for kraftrasjonering for området. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller kreve endringer.*

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter første til fjerde ledd.

§ 14 skal lyde:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg i eller tilknyttet regional- eller sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Systemansvarlig skal fatte vedtak om godkjenning av nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg før disse kan idriftsettes.

Områdekonsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

Systemansvarlig skal etablere systemer og rutiner for å avdekke hvorvidt konsesjonær oppfyller sin plikt i henhold til første og annet ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, status etter tredje ledd.

Ny § 14a skal hete: *Rapportering av anleggsdata ved idriftsettelse*

Ny § 14a skal lyde:

Konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller sentralnettet, samt konsesjonær for produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett, plikter å skriftlig rapportere til systemansvarlig innen to uker før nye anlegg, eller endringer i eksisterende

anlegg, skal settes i drift. Rapporteringen skal omfatte opplysninger som angitt på den systemansvarliges internettside.

Systemansvarlig skal fortløpende skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat opplysninger innrapportert etter første ledd, etter de krav Norges vassdrags- og energidirektorat setter.

§ 16 skal lyde:

Systemansvarlig kan vedta de til enhver tid driftsbetingede bryterstillinger i regional- og sentralnettet (koblingsbilde). Som grunnlag for slike vedtak skal systemansvarlig normalt benytte forhåndsdefinerte koblingsbilder. De forhåndsdefinerte koblingsbilder skal baseres på egne og til enhver tid oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser. Resultatet fra slike analyser skal lagres i 10 år. Systemansvarlig skal på forespørsel utlevere analysene til berørte konsesjonærer.

Konsesjonær skal melde planlagte koblinger som kan påvirke driften av regional- og sentralnettet til systemansvarlig når andre konsesjonærer blir berørt av koblingen. Systemansvarlig skal vedta om kobling kan foretas. Konsesjonær kan ikke utføre slike koblinger uten etter vedtak av systemansvarlig. Ved endring av koblingsbilde etter vedtak av systemansvarlig, skal systemansvarlig informere konsesjonærer som berøres av endringen.

Ny § 16a skal hete: *Detalj skjema*

Ny § 16a skal lyde:

Systemansvarlig skal utarbeide og kontinuerlig oppdatere detalj skjema for regional- og sentralnettet samt tilknyttede forbruks- og produksjonsenheter.

Detalj skjema utarbeidet etter første ledd, skal rapporteres til Norges vassdrags- og energidirektorat innen 1. februar hvert år.

§ 17 skal lyde:

Ved driftsstanser i regional- og sentralnettet som kan påvirke andre konsesjonærer, skal konsesjonær sende plan for driftsstans til systemansvarlig i henhold til de tidsfrister systemansvarlig fastsetter. Konsesjonær kan ikke iverksette driftsstans for slike anlegg uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Planene innsendt etter første ledd, skal inngå som del av beslutningsgrunnlag for vedtak.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Dette gjelder kun for nødvendige revisjoner hvis behov oppstår som følge av uforutsette hendelser.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær, omprioritere allerede fastlagte driftsstanser.

Dersom omprioritering etter fjerde ledd påfører systemansvarlig eller andre konsesjonærer kostnader, skal den som initierer omprioriteringen betale for disse kostnadene. Systemansvarlig skal bære kostnadene ved omprioritering som skyldes driftsforstyrrelser eller andre forhold som gjør at tilfredsstillende leveringskvalitet ikke kan opprettholdes. Betaling skal skje til den økonomisk skadelidende konsesjonær, og systemansvarlig skal bidra til at betaling mellom konsesjonærene finner sted. Økte kostnader for systemansvarlig som følge av omprioritering etter fjerde ledd, skal håndteres slik at systemansvarlig ved vedtak fastsetter et fast beløp som skal innbetales. Beløpet skal være differensiert for hvorvidt omprioriteringene medfører økte spesialreguleringskostnader, kan størrelsesreguleres over tid samt kan differensieres i forhold til om omprioriteringen skyldes årsaker utenfor konsesjonærens kontroll. Underlaget for konsesjonærenes kostnader ved omprioritering skal dokumenteres, og arkiveres av systemansvarlig i 10 år.

§ 21 skal lyde:

Systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av utstyr for automatiske inngrep i kraftsystemet for å unngå sammenbrudd eller for å øke overføringsgrenser i regional- og sentralnettet (systemvern).

Hendelsesstyrt systemvern som innebærer utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett, kan kun benyttes som midlertidig tiltak. Ved etablering av slike systemvern, skal systemansvarlig skriftlig rapportere dette til Norges vassdrags- og energidirektorat sammen med en fremdriftsplan for avvikling av systemvernet.

Systemansvarlig skal betale for kostnadene forbundet med systemvern. Dette gjelder systemvern etablert som følge av vedtak etter første ledd, og øvrig systemvern i regional- og sentralnettet hvis systemansvarlig ikke informerer konsesjonær om at dette kan fjernes. Kostnadene skal dekke installasjon, drift og vedlikehold av vern og sambandsløsninger. Når systemvern innebærer utkobling av produksjon eller forbruk, skal også kostnader for utkoblingsobjektene som følge av aktivering og utløsning av vern inngå. Kostnader ved utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett, dekkes gjennom KILE-ordningen, jf kapittel 9 i forskrift 3. mars 1999 nr 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffen. Dersom frekvensstyrt systemvern løser ut sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnettet uten at feil har inntruffet i det norske kraftsystemet, regnes systemansvarlig som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

Systemansvarlig treffer vedtak om aktivering og deaktivering av systemvern i regional- og sentralnettet.

Konsesjonær kan ikke installere, idriftsette, aktivere eller deaktivere systemvern i regional- og sentralnettet uten etter vedtak av systemansvarlig.

§ 23 skal lyde:

De som omfattes av denne forskrift skal gi systemansvarlig de opplysninger som er nødvendige for å utføre *den* systemansvarliges oppgaver, herunder av eget tiltak orientere om forhold i egne anlegg som er av betydning for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av kraftsystemet.

De som omfattes av denne forskrift skal gi systemansvarlig de opplysninger som systemansvarlig blir pålagt av Norges vassdrags- og energidirektorat å samle inn.

§ 24 skal hete: Systemansvarliges *generelle* rapporteringsplikt

§ 24 skal lyde:

Systemansvarlig skal informere *relevante aktører* om forhold som er av betydning for utviklingen av et effektivt kraftmarked.

Systemansvarlig skal informere konsesjonærene og systemansvarlige i andre land om forhold som er nødvendig for sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av deres anlegg, samt om forhold som er av betydning for leveringskvaliteten i området.

Systemansvarlig skal informere Norges vassdrags- og energidirektorat om utviklingen av kraftsystemet og effekt- og energibalansen.

Systemansvarlig skal rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat ethvert betydelig tiltak som begrenser fornybar kraftproduksjon og som gjennomføres for å sikre tilfredsstillende drifts- og forsyningsikkerhet. Med fornybar kraftproduksjon menes produksjon av elektrisk energi basert på fornybare energikilder. Rapporteringen skal beskrive de faktiske forhold, samt angi mulige tiltak for å hindre uønsket reduksjon i fornybar kraftproduksjon.

§ 26a skal lyde:

Ved overtredelse av bestemmelsene i §§ 5-9, 11-22, 23, 24 og 27 kan det ilegges overtredelsesgebyr.

§ 27 skal lyde:

Betaling etter § 8 sjuende ledd, § 9 første ledd, § 15 fjerde og siste ledd, § 17 siste ledd og § 21 tredje ledd skal fastsettes ved vedtak av systemansvarlig. *Systemansvarlig skal treffe slike vedtak uten ugrunnet opphold. Konsesjonærer som omfattes av vedtak etter § 21 første ledd, kan kreve utsatt virkning inntil vedtak om betaling er truffet.*

§ 28 skal lyde:

Forvaltningsloven og offentleglova gjelder i saker hvor systemansvarlig treffer enkeltvedtak.

Systemansvarliges vedtak etter denne forskriften kan påklages til Norges vassdrags- og energidirektorat. Vedtak i klagesak kan ikke påklages.

Avgjørelser fattet i medhold av § 5, § 6, § 7 annet ledd, § 8, § 9 første ledd første punktum, § 11, § 12 annet til femte ledd, § 13 annet og tredje ledd, § 15, § 16, § 17 tredje ledd og § 21 fjerde ledd er systemkritiske vedtak.

Avgjørelser fattet i medhold av § 17 fjerde ledd defineres som systemkritisk kun dersom tiden frem til iverksettelse er for kort til å tillate klageadgang for involverte aktører.

Systemkritiske vedtak skal av systemansvarlig betegnes som systemkritiske vedtak overfor de berørte parter. Dersom systemkritiske vedtak hvor systemansvarlig pålegger andre konsesjonærer en aktiv handling, fattes muntlig, skal systemansvarlig så snart som mulig sende de berørte aktørene skriftlig bekreftelse på tidspunktet for når det er truffet et systemkritisk vedtak samt innholdet i vedtaket.

Systemkritiske vedtak er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

Systemansvarlig skal etablere et system for arkivering og loggføring av systemkritiske vedtak. Systemet skal vise antall vedtak per bestemmelse i denne forskriften, samt de enkelte systemkritiske vedtak som er fattet.

Systemansvarlig skal gjennomføre taleregistrering av alle telefonsamtaler mellom systemansvarlig og andre konsesjonærer når det fattes systemkritiske vedtak. Systemansvarlig skal lagre taleregistreringen i 6 måneder. Systemansvarlig skal sørge for at det kun er Norges vassdrags- og energidirektorat som får tilgang til registreringene.

II.

Endringene trer i kraft 1. januar 2013.

Denne serien utgis av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Utgitt i Høringsdokumentserien i 2012

- Nr. 1 Forslag til endringer i kontrollforskriften. NVE-renten, håndtering av FoU-kostnader og mer-/mindreinntekt.
- Nr. 2 Forslag til endring av modeller for å fastsette kostnadsnormer Inntektsregulering av nettselskaper fra 2013
- Nr 3 Forskrift om endring av forskrift 30. november 2004 nr 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet
Hege Sveaas Fadum (red.)
- Nr 4 Forslag til ny forskrift om energiutredninger. Christina Kvamme (red.)
- Nr 5 Forskrift om endring av forskrift 7. desember 1990 nr 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) Svein Olav Arnesen (red.)
- Nr 6 Forskrift om endring av forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet. Karstein Brekke (red.)

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat

Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 09575
Internett: www.nve.no

